

Gora v družbi **imenitnih sosedov**

Matija Turk

Cima Bel Pra, 2917 m

Dolomitska skupina Marmarole predstavlja neusahljiv vir navdiha vsem, ki jim samotne in neokrnjene gore nekaj pomenijo. Eden njenih lepših in izrazitejših vrhov je Cima Bel Pra, elegantna ostrica, ki leži na skrajnem zahodnem robu te zapostavljene gorske skupine. Z vseh strani vzbuja videz težko dostopne gore.

Vzhodna stena Cime Bel Pra nad bivakom Voltolina, po kateri se je na vrh povzpел prvopristopnik Luigi Cesaletti. Foto: Matija Turk

Na izteku zgornje police ob vznožju dolgega melišča Foto: Matija Turk

Cima Bel Pra je za Cimonom del Froppo in Cimo Bastioni tretji najvišji vrh Marmarol. Preko širnih travnikov in melišč visokogorske doline Val di San Vito se na severozahodu spogleduje s širokoplečim Sorapissom in njegovimi podaniki. Sorapiss, 3205 m, je najvišja vzpetina v razsežnem grebenu, ki ga tvori več bolj ali manj izrazitih vrhov. Vsi ti vrhovi večinoma presegajo tri tisoč metrov in pripomorejo, da uživa najvišji Sorapiss sloves ene najmogočnejših dolomitskih gora.

S Sorapissa se nam proti jugovzhodu odprejo edinstveni pogledi na nižji, a nič manj slikovit greben, ki poteka od gore Corno del Doge preko dvojnega vrha Coste Bel Pra do Cime Bel Pra. Največ pogledov privablja prav slednja,

ki se na skrajnem južnem koncu te enakomerno razgibane skalne pregrade drzno požene v nebo. V ozadju se kot njena povečana podoba dviguje velikanska kulisa, Antelao, 3264 m, ki po mogočnosti in višini daleč presega vse gore v bližnji in daljni okolici. Prizor, ob katerem bomo razumeli, zakaj ga imenujejo kralj Dolomitov. Med Cimo Bel Pra in Sorapissom se v bližini širokega travnatega sedla Forcella Grande dviguje nenavadni stolp z gladko odrezanim ploščatim vrhom. Čokati Torre dei Sabbioni, 2531 m, v zgodovini alpinizma zavzema posebno mesto. Leta 1877 je namreč domačin iz San Vita di Cadore, gorski vodnik Luigi Cesaletti, med svojim prvenstvenim vzponom nanj prvič preplezal IV. težavnostno stopnjo. S Forcelle Grande ga je

opazoval prijatelj Giovan Battista Giacini in v strahu pričakoval trenutek, ko bo strmoglavil v prepad.

Že pred Cesalettijem se je na Torre dei Sabbioni poskušal povzpeti slavni vodnik Santo Siorpaes s klientom Carlom Wurmbom. Obrnila sta se približno na polovici stene, ko je Siorpaes ocenil, da je vzpon postal pretežak. Inženir Wurmb, graditelj in projektant turske železnice ter proge Beljak-Trbiž nam je bolje poznan kot prvi "turist" na Jalovcu.

Prvopristopnik Luigi Cesaletti

Luigi Cesaletti - Colòto (1840-1912) je bil s svojim vzponom na Torre dei Sabbioni znanilec nove dobe v osvajanju Dolomitov, ko se je zanimanje od najvišjih gora usmerilo na nižje, vendar

plezalno zahtevnejše vrhove. Leta 1880 se je kot prvi povzpел tudi na Cimo Bel Pra, in sicer čez vzhodno steno iz doline Val di Mezzo, kjer nam danes nudi zavetje bivač Voltolina. Kot gorski vodnik se je uveljavil razmeroma pozno. Pri vzponu na Torre dei Sabbioni je bil star že sedemintrideset let. Bil je tudi pionir zimskih pristopov na dolomitske tritisočake, ko je opravil prve zimske vzpone na Antelao, Monte Pelmo in Crodo Marcoro. Njegovo življenje je bilo težko in polno preizkušenj. V mladosti si je, tako kot Kugyjev prijatelj in vodnik Anton Ojcinger iz Ovčje vasi, služil kruh v Bolgariji, kjer je gradil mostove na Donavi. Tudi kasneje mu vodniška služba ni zadoščala, da bi dostojno preživljal svojo številno družino. Premožni

tujci so predvsem povpraševali po njegovem velikem vodniškem tekmeču Santu Siorpaesu, njemu pa so se zaupali domači, italijanski turisti. Leta 1889 je z družino zapustil domači kraj in odšel čez lužo v New Jersey. Kot globoko veren katolik je bil med pobudniki gradnje cerkve v ladinski skupnosti v mestu Clifton. Ko so ob zaključku gradnje v zvonik svečano nameščali zvonove, je po zidarskem odru splezal naravnost na njegov vrh in med zbrano množico vzbudil nemalo strahu in osuplosti. Po trinajstih dolgih letih se je z družino vrnil v rodni Cadore. Kljub temu da je bil star že več kot šestdeset let, se je ponovno začel ukvarjati z njemu tako ljubo dejavnostjo. Svojo zadnjo vodniško turo je opravil na Antelao. Nekaj dni za tem je zbolel,

vročičen taval po hiši in nesrečno padel skozi okno. Na smrtni postelji je v rokah stiskal vodniško knjižico, svetel spomin na velika doživetja v gorah.

Cesaletti svojih dejanj ni nikoli obešal na velik zvon in njegovo ime je po smrti počasi tonilo v pozabo. Pomen njegovega vzpona na Torre dei Sabbioni je ponovno prepoznal Antonio Berti, veliki kronist in poznavalec Dolomitov. Besede, ki jih je v svojem klasičnem vodniku po vzhodnih Dolomitih namenil Cesalettiju, so izpisane na bronasti plošči ob križišču poti na Forcelli Grande, postavljene v spomin pogumnemu gorskemu vodniku in njegovemu prvenstvenemu vzponu na Torre dei Sabbioni.

Pristop čez zahodno steno

S Sorapissa bo pozoren opazovalec na ozkem pasu melišča pod vrhom Cime Bel Pra opazil sledove pristopnikov. Melišče, ki se izpod vrha poševno in na videz skoraj navpično spušča proti levi, se konča nad gladko steno. Sledovi izginejo v skalovju in nakazujejo prehode po polici, ki steno seka od leve proti desni. Čeprav je pogled na gladke stene in strma melišča zahodne stene Cime Bel Pra naravnost odbijajoč, vzpon tehnično ni zahteven. Težavnosti komaj kje dosežejo II. stopnjo. Vzpon odlikuje dolga in lepa hoja po policah, začinjena z nekaj plezalnimi mesti, dober vtis pa pokvari utrujajoče vzpenjanje po dolgem melišču pod vrhom.

Pristop preko zahodne stene (Via Lecher), ki je danes najbolj v uporabi in ga opisujemo v nadaljevanju, so leta 1899 odkrili vodnika Arcangelo in Pietro Dimai ter zakonca Otto in Ernestine Lecher. Lecher, premožni trgovec in avstrijski politik, je bil velik ljubitelj Marmarol. Skupaj z ženo sta v družbi vodnikov opravila prvi pristop na Cimo Scotter, 2800 m, in Cimo Tiziano, 2802 m, ter drugi pristop na Palo di Meduce, 2864 m.

Drzna in vabljava gora

Kdor se odloči povzpeti na Cimo Bel Pra, je verjetno že stal na Sorapissu ali Antelau. S teh dveh vrhov se naša gora ponuja kot povsem samoumeven naslednji cilj. Njena podoba je preveč drzna in izstopajoča, da bi nas pustila ravnodušne. Tudi sam sem jo prvič gledal s Sorapissa in takoj me je pritegnila. Ko sva se z Janezom nekaj let kasneje namenila nanjo, naju je od vzpona odvrgnilo hladno vreme in poledenele skale na vstopu. Naslednje leto sva se vrnila

in v podaljšanem "dolomitskem" koncu tedna najprej opravila vzpon na Antelao, kjer sva doživela prelep dan, poln razkošnih razgledov, gora, sonca in oblakov. Med vzpenjanjem mi je pogled zahajal proti Cimi Bel Pra, ki od juga deluje prav tako mogočno in nedostopno kot s Sorapissa. Upal sem, da bo lepo vreme zdržalo še naslednji dan, a so že zjutraj najvišje vrhove prekriili sivi oblaki. Kljub temu sva vzela pot pod noge in se odpravila proti koči San Marco. Obdana z gozdom in skrbno pokošeno zelenico, z ograjenim zelenjavnim vrtničkom, potkami in paviljonom na razglednem robu, se je kočica San Marco zdela kot hišica iz pravljice. Od kočice sva se po nekdanji mulatjeri udobno vzpenjala proti Forcelli Grande, kjer sva se nameravala odločiti, ali bova šla dalje. Na sedlu je za nama prišla skupina gornikov in se usmerila proti Sorapissu, pod steno čokatega stolpa so se alpinisti pripravljali na vzpon. Znamenja, da bo vreme morda le zdržalo.

Naporen vzpon na vrh

Mimo stolpa sva se po meliščih vzpenjala proti zahodni steni Cime Bel Pra. Stezica naju je privedla do začetka široke in zagruščene police

ob vznožju stene. Polica sprva vodi v levo, nato pa nas možici in rdeče pike usmerijo na zgornjo polico, ki vodi daleč v desno. Ko sva po zgornji polici dosegla vršna melišča, so naju zagrnili oblaki. Nenadoma sta naju dohitela dva Italijana in takoj pripomnili, da se sedaj začne najbolj zoprni del. Strmina je naraščala in hoja je postajala vse bolj naporna. Grušč se je kotalil pod nogami in skupaj z nami drsel navzdol. Usmerili smo se v kamnite plošče na desni, kjer je bilo napredovanje lažje. Zadihani od napornega vzpenjanja, Italijana pa še dodatno zaradi izdatnega preklinjanja, smo dosegli prostorno ramo pod vrhom. Tu naj bi se, glede na opis v Salvinijevem vodniku, začel najtežji in silno krušljiv plezalni del vzpona, za katerega se priporoča uporaba vrvi. Da bo res tako, sem sklepal, ko je eden izmed Italijanov, ki sta pot dobro poznala, iz nahrbtnika potegnill vrv. Storila sva enako, se opremila in pihetela dalje, da se nama ne bi bilo treba izogibati padajočemu kamenju. Ozka polička je vodila v steno na južni strani gore, rdeče pike so jasno kazale smer. Zaradi megle sva lahko le slutila globino pod sabo. Po lahkotnem plezanju po grapah in čez kratke skalne pragove sva

hitro dosegla razbit greben, od koder je do vrha le še korak. Ob velikem, na novo postavljenem kovinskem križu sva najprej pospravila vrv in plezalne pasove, ki bi jih lahko povsem mirno pustila v dolini. Tudi krušljivost, razen kratkega, od strel razsekanega grebena, ni bila prav nič pretirana. Na vrhu, ki slovi kot najlepši razglednik Marmarol, sva zaman čakala, da bo sonce pregnalo oblake. Kljub temu sva bila zadovoljna, da končno stojiva na gori, ki je videti tako nepristopna, v resnici pa je dosegljiva brez posebnih težav. Cima Bel Pra je eden tistih vrhov, ki ti vzbudijo željo, da se ponovno vrneš. Razlogov za to je obilo. Poleg razgledov, za katere sva bila tokrat prikrajšana, sta to še druga dva normalna pristopa, ki po težavnosti dosejata zgornjo II. težavnostno stopnjo: stara Cesalettijeva smer čez vzhodno steno in orientacijsko precej zahtevna smer čez južno steno. Pravo gorsko romanje pa mora predstavljati prečenje grebena Corno del Doge–Costa Bel Pra–Cima Bel Pra, ki v težavnostnem oziru ravno tako ne preseže II. težavnostne stopnje. Tako kot lepi kraji, si tudi lepe gore zaslužijo, da jih večkrat obiščemo in vsakič doživimo ter odkrijemo kaj novega. ●

Informacije

Cima Bel Pra, 2917 m, Via Lecher

Gorska skupina: Dolomiti, Marmarole

Zahtevnost: Alpinistični vzpon (I) z mesti II. težavnostne stopnje.

Oprema: Običajna oprema za visokogorje, čelada, plezalni pas, vrvene zanke in 20 metrov vrvi za morebitno varovanje.

Nadmorska višina: 2917 m

Višina izhodišča: 1580 m

Višinska razlika: 1337 m

Izhodišče: Parkirišče pri koči Scotter Palatini. V centru kraja San Vito di Cadore zavijemo z glavne ceste, ki pelje proti Cortini d'Ampezzo, desno na cesto, ki vodi h koči Scotter Palatini (smerokaz). Po dveh kilometrih pridemo do zapornice, kjer sta na levi veliko makadamsko parkirišče in spodnja postaja sedežnice. Promet naprej po cesti ni dovoljen med 8. in 18. uro, ko do kočice Scotter Palatini obratuje sedežnica. Če smo dovolj zgodnji, nadaljujemo vožnjo po asfaltni cesti, ki kmalu preide v slab makadam. Preko smučišča se cesta vzpne do kočice Scotter Palatini, nad njo naredi še en ovinek in se konča pri spodnji postaji tovarne žičnice za kočico San Marco. Ker je zadnji odsek ceste v slabem stanju, na njenem koncu pa ni urejenega parkirišča, avto raje pustimo pri koči Scotter Palatini.

Koči: Scotter Palatini, 1580 m, (v zasebni lasti) ob izhodišču, telefon 0039 043 69 90 35, 0039

990 35 04 36; kočica San Marco, 1823 m, (v lasti CAI Venezia), telefon 0039 043 694 44, 0039 339 380 25 05, 0039 335 816 50 66.

Časi: Koča Scotter Palatini–koča San Marco 45 min
Koča San Marco–sedlo Forcella Grande 1.15 h
Sedlo Forcella Grande–vstop v steno 45 min
Vstop–vrh 2 h

Skupaj vzpon 4.45 h

Sestop po smeri in poti vzpona nazaj do izhodišča 3.30 h

Skupaj 8.15 h

Sezona: Kopna sezona, od julija do oktobra.

Zemljevid: Dolomiti del Centro Cadore, Tabacco 016, 1 : 25.000.

Vodnika: Paolo Salvini: *Dolomiti, le più belle cime del Cadore*. Edizioni Grafica Sanvitese, 2005; Paolo Beltrame: *Dolomiti, Sorapiss e Marmarole Occidentali -101% Vera Montagna*. Michele Beltrame Editore, 2009.

Vzpon: Gremo do konca ceste, kjer stopimo na označeno pot, ki vodi h koči San Marco. Od kočice nadaljujemo po poti št. 226 do sedla Forcella Grande (ob poti voda). S sedla dalje po isti poti do stolpa Torre dei Sabbioni, kjer zapustimo označeno pot in krenemo v desno. Stolp obidemo po meliščih na zahodni in severni strani ter se usmerimo proti zahodni steni Cime Bel Pra (sledovi stezice, možici). Steno sekajo police, po katerih poteka spodnji del vzpona. Vstopno polico in uhojeno stezo, ki vodi po

melišču do nje, vidimo že od daleč. Začetni del vzpona poteka v levo po položni in široki polici. Ko prečkamo strmo grapo, se polica rahlo spusti navzdol. Po spustu postane stena nad nami položnejša in zagruščena. Po njej se povzpemo na višjo ležečo polico, po kateri nadaljujemo vodoravno proti desni (rdeče pike, možici). Že po nekaj desetih metrih hoje po zgornji polici nas markacije usmerijo naravnost navzgor v skale. Prehod kljub strmemu videzu ni težak, saj je stena dobro razčlenjena in stopničasta (I, 10 m). Tako pridemo na zgornjo polico, po kateri nadaljujemo položen vzpon dalje v desno. Polica se nekajkrat močno zoži, na enem mestu splezamo celo nekaj metrov navzdol. Težave se zaradi dobre razčlenjenosti sučejo od I. do II. težavnostne stopnje. Polica se izteče na melišču, po katerem se strmo vzpenjamo nadaljnjih tristo metrov pod vrh Cime Bel Pra. Pod vrhom dosežemo na desni široko ramo, od koder sledi še kratko plezanje na vrh. Stezica nas vodi na izpostavljeno polico na južni strani gore. Po nekaj desetih metrih prečenja polico zapustimo in plezamo čez kamin naravnost navzgor (II, 5 m). Sledi ponovna prečka desno in vzpon po žlebu do kamina z zagozdeno skalo (II, 3 m), s katerega splezamo na vršni greben. Do križa je le še nekaj korakov po ozkem in razbitem grebenu.

Sestop: Po smeri in poti vzpona.